

μέ τ'ονομα μιάς ἀπὸ τίς πιδ περίφημες φιλενάδες τῆς Σαπφῶς, παράφραση, ἔπειτ' ἀπὸ τὴν κλασσικὴ τοῦ λατίνου Κάτουλλου, τοῦ ἀθάνατου κομματιοῦ *Eis erωμένην*, μὰ παράφραση ὅπως διόλου ἐλεύτερη-κι ἀνυπότακτη καὶ μεταμορφωτικὴ τοῦ πρωτότυπου σὲ βαθμὶ ἀγνώριστο. «Ἐκεῖ ποὺ ἔπεσ' ἔξω δ' Κάτουλλος—λέει δ' Swinburne—ἐγὼ δὲν μποροῦσα νὰ ἐλπίζω πῶς θὰ πιτύχω. Κοίταξα λοιπὸν νὰ τὸ ξαναχύσω τὸ κομμάτι, διαλυμένο, ξετυλιγμένο, καὶ νὰ ξαναφέρω τὸ νοῦ τοῦ τραγουδιοῦ ποὺ τὸ κορμὶ τοῦ δὲν μποροῦσε νὰ ξαναφερθῇ». Ἐννοεῖται πῶς δ' ποιητὴς τῆς «Ἀναχτορίας», καὶ στὴν κριτικὴ του λυρικός, χαρακτηρίζει τὰ κομμάτια τῆς Σαπφῶς ποὺ μᾶς μένουν καὶ τὰ λέει πῶς εἶναι «τὸ ἀνώτατο ὄριο καὶ ἡ ἐντέλεια, ὅσο δὲν παίρνει ἄλλο, τῆς ποιητικῆς τέχνης». Ἡ «Ἀναχτορία», ἔργο περισσό-στιχο, ποὺ θαμπώνει ἀπὸ τὴ συγκρατητὴ λάμψη τῶν εἰκόνων, σπαρταριστῶν ὅλων ἀπὸ τὴ λαύρα τὴν ἐρωτικὴ, ποίημα ποὺ ἀρχίζει καὶ πορεύεται μὲ τὴν ἀχορτασιὰ ἐνδὲς ξεσκέπαστου λεσβιακοῦ ἡδονισμοῦ γιὰ νὰ σταθῇ σ' ἓνα πανθειστικῆς μεγαλοπρέπειας δράμα γιὰ τὴν ἀθανασία τῆς ποιήτριας. Καὶ νά, μιὰ ἰδέα χλωμὴ ἀπὸ τὸ τέλος τῆς ᾠδῆς: «Τῶν κλάδων τὸ λουλούδι, καὶ σὲ κάθε ψηλόκορφο λό-φου ὁ καθαρὸς ἀέρας κι ὁ ἄνεμος, καὶ στίς ἀντι-λαλοῦσες λαγκαδιὲς εἰς δυνατὲς φωνὲς τῶν ὀρμητι-κῶν ἀηδονῶν, τὰ φλογερὰ μπουμπούκια μέσα στὴν ξαφνικὴ τὴν ἀνοιξὴ σὰν τὴ φωτιά, οἱ ἀχνὲς ξεπλυ-μένες ἀμμουδιὲς καὶ οἱ χαμένοι πτόθαι τῶν κυμάτων, τὰ πανάκια ποὺ ξενοῖγονται σὰν ἀσπρολόουδα πλουμίζοντας τὴ θάλασσα, καὶ τὰ λόγια ποὺ γεννᾶν ὀλόγοργα τὰ δάκρυα, καὶ τὰ μακρόσυρτα κελαϊδή-ματα τῶν πουλιῶν ποὺ τραγουδοῦν ἐρμητικὰ ἴσαμε ποὺ ὀλόκληρος ὁ κόσμος νὰ τραγουδῇσῃ μαζί τους, ἐγὼ, ἡ Σαπφῶ, θὰ γίνω ἓνα μὲ ὅλα τούτα, τὰ ὠ-ραῖα καὶ τὰ ἔξοχα, γιὰ πάντα... Ναί, θὰ λένε, ἡ κοιλιά τῆς γῆς ἔφερε τοῦ κάκου καινούριες γένες, μὰ δὲν ξανάφερε τὰ πιὸ καλὰ ἀπ' ὅλους, ἔφερε μέ-ρες κι ἀνθρώπους, ἔφερε καρποὺς καὶ πόλεμους καὶ κρασί, καιροὺς καὶ τραγούδια, μὰ δὲν ξανάφερε ποτὲ τραγούδι σὰν τὸ δικό μου... Ἀλλοίμονο! μήτε τὸ φεγγάρι, μήτε τὸ χιόνι, μήτε ἡ θροισιὰ, μηδὲ τίποτε κι ἀπ' ὅσα εἶναι κρύα δὲν μπορεῖ νὰ μὲ γιατρέψῃ, μήτε νὰ μὲ ἡσυχάσῃ, μήτε νὰ μὲ ξελαφρώσῃ, μήτε νὰ μὲ ξανασάνῃ, ἴσαμε ποὺ νὰ μὲ πᾶρῃ ὁ ὑπέρτα-τος ὁ ὕπνος, ὡς ποὺ νὰ λείψῃ ὁ καιρὸς μὲ ὅλους τοὺς κύκλους, ὡς ποὺ νὰ καταργήσῃ ἡ Μοῖρα

τὸ σκλαβωμὸ ποὺ μᾶς δίνει μὲ τοὺς θεοὺς, καὶ νὰ βάλῃ, γιὰ νὰ μὲ ξεδιψάσῃ καὶ γιὰ νὰ μὲ χορτάσῃ τέλος πάντων, τὸ λωτὸ καὶ τὴ λήθη στὰ χεῖλη μου σὰ θροισιὲς, καὶ νὰ σκορπίσῃ γύρω μου κι ἀπάνου μου καὶ κάτω ἀπὸ μένα τὴ βαθεῖα τὴ νύχτα καὶ τὴ θάλασσα τὴν ἀνίκητη.»

Ἡ Φαίδρα. Ἡ αὐτοκρατορίσσα Φαουστίνα. Ἡ γυναίκα τοῦ Οὐρία. Ἡ Σεμίραμη. Ἡ Κλεοπάτρα. Ὁ Ἑρμαφρόδιτος. Ἡ Φραγολέττα. Ἡ Ἡρωδιάδα. Ἡ Θώμυρης. Ἡ Μύρρα. Ἡ Μεσοαλίνα. Ἡ Παισι-φάνη. Ἡ Παισιθέα. Ἡ Ἑσπερία. Ἐπειτα ἡ «Δέ-σποινα τοῦ Πόνου», ἡ ἀποθέωση τοῦ ἐκλόαστου. Ἐπειτα ἡ Περσεφόνη, ἡ Δήμητρα, ἡ Ἀφροδίτη, οἱ θεοὶ οἱ ἐθνικοὶ, βαλμένοι ἀγνάντια στίς σεμνὲς Πα-ναγιές, καὶ στοὺς Χριστοὺς τοὺς μαρτυρικούς, σὰν ἀλαλάσματα χαρᾶς καὶ κρίνα πορφυρόχρωμα, ποὺ καὶ ἡ θροισιὰ λάμπει σὰ φλόγα ἀπάνου τους, ἀγνάν-τια σὲ κορμιά σωμένα ἀπὸ τὸν ἀσκητισμὸ μὲ μάτια βλέποντας ἄπλανα ποὺ μαῦροι κύκλοι τὰ χαράζουν καὶ μὲ στόματα ποὺ μόλις τὰνατάρᾳζουνε πνιμένα τὰναφυλλητά. Οἱ περίφημες ἡρώισσες τῶν ἀμαρτω-λῶν καημῶν, ἑμάραντα λουλούδια τοῦ κακοῦ, πότε τίς ἀγναντεύεις νὰ περνᾶνε καὶ νὰ χάνονται μέσα στὰ τραγούδια τοῦ Swinburne, σὰν ἀστραπὲς θ-νεῖρων μέσα σὲ ἀφώτιστες νύχτες, πότε τίς βλέπεις νὰ γιομίζουν πέρα ὡς πέρα τὰ τραγούδια ἐκεῖνα, σὰ λιτανεῖες ἀπέραντες ἐρώτων γοητευτικῶν, σὰν πλημ-μυρισμένοι ποταμοὶ ποὺ τραβᾶν ἔξω ἀπὸ τὴν κοίτη τοὺς φοβερίζοντας ὅλα νὰ τὰ συνεπάρουν. Τὸ ἀρι-στούργημα τοῦ εἵδους, τὸ «Ianus Veneris», τὸ «Ἐγκώμιο τῆς Ἀφροδίτης». Εἶναι: ἡ πολυάκουστη μεσαιωνικὴ παράδοση τοῦ καθαλλιέρου Ταγγούζερ, τοῦ στρατιωτῆ τοῦ Χριστοῦ ποὺ ἐρωτεύτηκ' ἔξαφνα τὴν Κύπριδα, καὶ γύρισε στὸ βουνό τῆς νὰ σβύσῃ κολασμένος κάτω ἀπὸ τὴν ἀγάπῃ τῆς. Εἶναι τὸ θέμα ποὺ τόκαμε τραγουδοῦν ὁ Ἄϊνε, καὶ μουσικὸ δρᾶμα ὁ Βάγνερ, χαρακτηριστικὸ καὶ πολυσήμαντο σύμβολο, βαλμένο πάντα γιὰ νὰ πειράξῃ καὶ γιὰ νὰ γοητεύῃ, καὶ γιὰ νὰ δοκιμάξῃ ἀπάνου τοῦ ὁ φιλόσοφος τὴ σκέψῃ του καὶ ὁ ποιητὴς τὴν τέχνην του. «Καὶ νά, ἡ ἀγάπῃ μου, ἡ καρδιὰ τῆς ἴδιας μου ψυχῆς, ἀκριβώτερη ἀπὸ τὴν ἴδιαν μου τὴν ψυχὴ, ὠραιότερη ἀπὸ τὸ θεὸ, ὅλη μου τὴν ὑπαρξὴν κρα-τῶντας τὴ στὰ χεῖρα τῆς. Ὁμορφὴ ἀκόμα, μὰ ἑ-μορφῇ γιὰ κανέναν ἄλλονε παρὰ γιὰ μένα, καθὼς

ἐταν ἀνῆλθε γυμνὴ ἀπὸ τὴ θάλασσα, σὲ φωτιά τὸν ἀφρὸ καθὼς περνοῦσε ἀλλάζοντας, ἐκεῖνη, τὸ λουλούδι τῆς φωτιᾶς, μέσ' ἀπὸ τὰ σπλάχνα τῆς. Ναί, μὲ πῆρ' ἐκεῖνη ἀπάνου τῆς, καὶ τὸ στόμα τῆς κόλλησε στὸ δικό μου, καθὼς κολλᾷ ἡ ψυχὴ στὸ κορμὶ, καί, γελαστή, τόκαμε τὰ χεῖλη τῆς ἀκόλα-στα τὰ μαλλιά τῆς σκορπίζανε τίς εὐωδιὰς τοῦ ἡ-λιοκαμένου μεσημεριοῦ. ἴσαμε ποὺ νὰ βροντήξῃ ὁ κεραυνὸς τῶν σαλπείγων τοῦ θεοῦ, ἡ ψυχὴ μπορεῖ νὰ χωριστῇ ἀπὸ τὸ κορμὶ, ὅμως ὅχι ἐμεῖς, ὁ ἓνας ἀπὸ τὸν ἄλλο. Σὲ κρατῶ μὲ τὸ χεῖρ μου, ἀφίνω τὰ μάτια μου νὰ πάρουνε τὴ θέλησή τους ἀπὸ σένα.» Ποιητικὴ καμωμένη μὲ ἀρχὴ κάπως πολὺ διαφορε-τικὴ ἀπὸ τὴν ἀρχὴ ποὺ δασκαλεῖ ὁ Γκαίτε. Πᾶρε στὴ χούφτα σου νερὸ καὶ πύκνωσέ το, καὶ πλάσε το. Ἐκεῖνος ποὺ μαστόρεψε τὰ «Ποιήματα καὶ τίς Μπαλλάδες» καὶ τὰ «Ὀρθρινὰ τραγούδια», ἀντίθετ' ἀναλύει, καὶ συντρίβει. Μὰ ἡ ἀνάλυσή του σὰ νὰ γίνεται μὲ τὴ βοήθεια μιᾶς μουσικῆς δύναμης, ποὺ ξεσπᾷ σὲ μιὰν ἀπέραντη μελωδία καὶ ἀπὸ τὰ συν-τρίμματα τῶν πολυτίμων θηκῶν ξεχύνονται καὶ γιο-μίζουν τὴν ἀτμοσφαῖρα μύρα καὶ μωσκοβολήματα σὰν ἀπὸ ροδόσταμα καὶ ἀπὸ ἄλλες ἀκριβὲς καὶ σπά-νιες, ἀφρόνιστα καὶ σπάταλα ἐτοιμασμένες οὐσίες, ποὺ σὲ τραβᾶνε σὲ ξεφαντώματα πρωτοδοκίμιστα, σὰ δὲ σοὺ φέρνουν πονοκέφαλο.

(Τεῖωνται στ' ἄλλο φύλλο).

ΚΩΣΤΗΣ ΠΑΛΑΜΑΣ

ΕΡΓΑ ΚΑΙ ΗΜΕΡΑΙ

ΟΙ ΝΕΟΙ

Μοῦτυχε κάποτε νὰ κάθουμαι σ' ἓναν καφενὲ ἀνάμεσα σὲ δυὸ παρῆες ποὺ τίς χώριζαν ἓνα δυὸ τριπέζια καὶ, οὔτε λίγα οὔτε πολλά, πάνου ἀπὸ κα-μὰ εἰκοσαριὰ χρόνια τὴ μιὰ παρῆα ἀπὸ τὴν ἄλλη. Ἡ μιὰ παρῆα εἶταν ἀπὸ νέους ποὺ δὲν εἶχαν ἡκόμι πι-τήσῃ τὰ τριπέζια, καὶ ἡ ἄλλη ἀπὸ γέροντες, ποὺ εἶχανε διοβῇ τὰ πενήντα. Ἀπόμους οἱ δυὸ παρῆες στὰ χρό-νια, ἀπόμους καὶ στὸ φανερώμα τῆς ἐσωτερικῆς τους ζωῆς. Ἡ πρώτη παρῆα σοβαρὴ, ἐμβροτής, λογόλογη, χορτασμένη τίχῃ καὶ ἀηδιασμένη ἀπὸ κάθε κοσμικὴ ἀπόλαυση. Χασμουριότανε συχνὰ ἡ πρώτη παρῆα καὶ μ' ἓνα στεγνὸ «ὦχ ἀδερφέ!» ἔκλεινε κάθε κου-βέντα τῆς.

Διάβουσε τὸ δεινὸ βιβλίον; Σὰν καὶ φάι-νεται!...

ΜΕΡΟΣ Α'.

(Ἐνα μεγάλο δωμάτιο τετράγωνο καὶ γαλήνιο, ὅπου τὸ σγύρομα ὅλων τῶν πραγμάτων φανερώνει τὸν πόθο μιᾶς ὁμονίας μοναδικῆς, σημεδεύει τὰ ἀπόκρυφα μιᾶς βοθειᾶς ἀναλογίης μεταξὺ τῶν ὄρα-τῶν γραμμῶν καὶ τοῦ εἵδους τῆς κατοικήτριας ψυχῆς ποὺ τὰ διάλεξε καὶ τὰγοπᾷ. Ἡ ὀλόγουρα φαίνονται βαλμένα σὲ τάξιν ἀπὸ τὰ χεῖρα μιᾶς στοχαστικῆς Χάρης. Ἡ εἰκόνα τῆς γυναικῆς καὶ συλλογισμένης ζωῆς γεννιέται ἀπὸ τὴ θεία τοῦ τόπου.

Δυὸ μεγάλα παράθυρα εἶναι ἀνοιγμένα πρὸς τὸν ἀποκάτω κήπο ἀπὸ τοῦ ἐνδὲς τὸ ἀνοιγμὸ διακρίνον-ται στούδρανοῦ τὸν ἀνέφελο κάμπο ἡ γαρούδα τοῦ Σάν Μινιάτου, καὶ ἡ φωτεινὴ του ἐκκλησία, καὶ τὸ Μονατήρι, καὶ ὁ νοδὸς τοῦ Κρόνακα, «ἡ Μπέλλα Βιλλονέλλα», τὸ ἀγνότερο σκεῦος τῆς φραγκισκάνικης ταπεινότητος.

Μιὰ πόρτα πηγαίνει πρὸς τὰ ἐσωτερικὰ δωμά-τια· μιὰ ἄλλη οδηγεῖ πρὸς τὴν ἐξοδὸ. Εἶναι ἀπομὲ σήμερον. Καὶ ἀπὸ τὰ δυὸ παράθυρα μπαίνουν τὸ φῶς, ἡ πνοὴ καὶ ἡ μελωδία τοῦ Ἀπρίλη.)

ΣΚΗΝΗ ΠΡΩΤΗ

(Φανερώνονται στὸ κατώφλι τῆς πρώτης θύρας

ἡ ΣΥΑΒΙΑ ΣΕΤΤΑΛΑ καὶ ὁ ΛΟΡΕΝΤΖΟΣ ΓΑΛΛΗΣ, ὁ γέρονς καὶ προχωροῦν, ἐκεῖνη στὸ πνευ-ρὸ τοῦ γέροντος, μπαίνοντας διὰ τὴν ἀνοιξιὰτικὴν θροισιὰ.)

ΣΥΑΒΙΑ. Ἀχ, ἄς εἰν' εὐλογημένη ἡ ζωὴ! Γιατὶ κρατοῦνται πάντα μιὰν ἐλπίδα ἀναμμένη, μπορῶ καὶ εὐλογῶ σήμερον τὴ ζωὴ.

ΛΟΡΕΝΤΖΟΣ. Τὴ νέα ζωὴ, ἀγαπητὴ Συλ-βία, καὶ ἡ σου κόρη ἀφοῦ, τόσο καλὴ καὶ τόσο θαρρετὴ! Ἡ φουρτοῦνα πέρασε. Νά, ποὺ ξεκαγυ-ρίζῃ ὁ Δούκιος σὲ τὰς, γεμάτος εὐγνωμοσύνη καὶ στερρή, ὕστερ' ἀπὸ τότο κακὸ. Θυρεῖς πῶς ξανα-γεννιέται. Τώρα δὲ εἶτανε τὰ μάτια του σὰν τοῦ μωροῦ παιδιοῦ.

ΣΥΑΒΙΑ. Ξαναβρίσκει ὅλη του τὴν καλωσύνη, ἔμα εἴστε σεῖς κοντά του. Ἀμα σὰς λείει «Δά-σκαλε», ἡ φωνὴ του γίνεται τόσο τρυφερὴ, ὥστε ἡ μεγάλη πικτικὴ καρδιά σας βέβαια θὰ λαχταρᾷ.

ΛΟΡΕΝΤΖΟΣ. Εἶχε πρωτύτερα τὰ ἴδια τὰ μάτια ποὺ τὸν εἶδα σὰν ἦρθε σὲ μένα τὴν πρώτη φορὰ καὶ τοῦ ἔβαλα τὸν πηλὸ μέσα στὰ χεῖρα. Εἶ-τανε τὰ μάτια του τρομαγμένα καὶ γλυκά· ἀπὸ τότε ὅμως τὸ ἀντιδόχτυλό του εἶτανε δυναμωμένο καὶ ἀποκαλυπτικόν. Ἐχω φυλάξει τὸ πρῶτο πρό-

ΓΑΒΡΙΕΛ Δ' ΑΝΝΟΥΝΤΣΙΟ

Η ΤΖΟΚΟΝΤΑ

ΤΡΑΓΩΔΙΑ

Cosa bella mortal passa, e non d' arte.
(Τὸ μωρο πλάσμα τὸ θνητό, καὶ ὅχι τῆς τέ-χνης, σβήνει).

Leonardo da Vinci

ΠΡΟΣΩΠΑ :

Δούκιος Σεττάλας.

Δορέντζος Γάλλος.

Κοσμὸς Δάλλος.

Συλβία Σεττάλα.

Φραντζέσκα Δόννη.

Τζοκόντα Διάντη.

Ἡ μικρὴ Μπεάτα.

Ἡ Σειρηνοῦλα.

Στὴ Φλωρεντία καὶ στὸ περιγιάλι τῆς Πίζας,
στὰ χρόνια τὰ δικά μας.

— "Ωχ, αδερφέ!
— Κοίταξε αυτή τη γυναίκα!.. Τὰ μάτια της σου μιλούνε... Τὸ στόμα της...
— "Ωχ, αδερφέ!
— Τὸ σοσιαλιστικὸ ζήτημα...
— "Ωχ, αδερφέ!

"Ἡ ἄλλη παρέα, τὰ γεροντάκια, σκορποῦσε ζωὴ δλόγυρά της. Τίποτε δὲν ἄφινε ἀσχολίαστο. Καὶ μιλούσανε δυνατά, καὶ γελοῦσανε δυνατώτερα καὶ κλείνανε ποτηρὰ ὅς εἱνας τάλλοντο τὸ μάτι, ὅταν ἔμπαινε καμιά νόστιμη γυναικούλα στὸν καφενέ, καὶ φανέριε κάθε κίνημά τους καὶ κάθε κουβεντούλα τους, ἀκόμα καὶ τὸ χασμουρητό τους, μὴν ἀληθινὴ λατρεία στὴν ὁμορφιά της ζωῆς, καὶ μὴ δυνατὴ λατρεία στὴν ἀπόλαυσή της.

Δὲν ξέρω γιατί ἡ πρώτη παρέα μοῦ θύμιζε τὸ Βέρθερο καὶ ἡ δεύτερη τὸ Φάουστ. Ἴσως γιατί οἱ πρῶτοι μοῦ φαινότανσαν πὼς τραβᾶνε δρόμοι στὸ θάνατο καὶ οἱ δευτέρους πὼς ἀγωνίζονταν νὰ κρατηθοῦνε μὲ τὰ νύχια καὶ μὲ τὰ δόντια στὴ ζωῇ.

Καὶ τίς ἔβλεπε τίς δυὸ αὐτὲς παρέες συχνὰ στὸν καφενέ, στὴν ἴδια θέσῃ πάντα καὶ μὲ τὴν ἴδια πόζα, καὶ πολλὰς φορὲς ἐρώτησεν τὴν ψυχὴ μου:

— Ποιοὶ νάναι οἱ νέοι; Οἱ ἀπὸ δῶ, γιὰ οἱ ἀπὸ κεῖ;

"Οὐχί βέβαια οἱ πρῶτοι. Αὐτοὶ μπορεῖ νὰ φαίνονται νέοι, μὰ νέοι δὲν εἶναι.

"Ἡ ψυχὴ τους γέραςε πρόωρα. Ἡ ἀγάπη ἔδεν τοὺς χάιδεψε μὲ τ' ἀπαλά της τὰ φτερά καὶ ἡ ζωὴ δὲν τοὺς φανέρωσε τὰ μαγικά της τὰ φίλτρα. Τὸ κορμί του, μυρίζει χωματίλα καὶ ἡ ψυχὴ τους καμπούριασε ἀπὸ τὰ βάσταχτο βάρος τῆς ψεύτικης σοβαρότητας.

Οἱ ἄλλοι... ὦ, οἱ ἄλλοι! Νά, οἱ ἀληθινοὶ νέοι, νά, οἱ ἄνθρωποι ποὺ δὲ θὰ γνωρίσουν ποτὲ νὰ γερατιά, νά, οἱ μεγάλοι κατακτητὲς τῆς ζωῆς ποὺ κλειοῦν τὰ αἰώνια νιάτα στὴν ψυχὴ τους καὶ ποῦναι ἀποφασισμένοι νὰ ὑποδεχτοῦνε μεθαύριο γελώντας τὸ χάρο καὶ νὰ τοῦ βαρύνουν καὶ μυτιές.

"Ἀ μοῦ παρουσιάσουν ἕνα γεροντόπαιδο καὶ ἕνα γέρο ξαναμωραμένο καὶ μὲ ὑποχρεώσουν νὰ διαλέξω τὸν ἕνα ἀπὸ τοὺς δυὸ τοὺς γιὰ φίλο, ἢ προτίμησή μου, δὲ ντρέπομαι νὰ τὸ πῶ, θὰ πῶς στὸ δεύτερο. Ἐπὶ τέλους μὲ τὸν ξαναμωραμένο γέρο μπορεῖς καὶ νὰ γελᾷς, ἐνῶ μὲ τὸ γεροντόπαιδο σίγουρα θὰ τινάξεις τὰ μυαλά σου στὸν ἄερα.

πλασμα του. Ἐλεγα νὰ σὰς τὸ κάνω δῶρο τὴν ἡμέρα τοῦ γάμου. Ὁ δὲ σὰς τὸ δῶσω γιὰ καλοτύχημα τῆς νέας εὐτυχίας.

ΣΥΛΒΙΑ. Εὐχαριστῶ, δάκιλα.

ΛΟΡΕΝΤΖΟΣ. Εἶν' ἕνα κεφάλι γυναικίως δαφνοστεφανωμένο. Τὸ θυμοῦμαι εἴχαμ' ἐκεῖ μὴ μικρούλα γιὰ μοδέλλο, ἀσήμαντη. Δουλεύοντας, ἀργὰ καὶ ποὺ ἐγύριζε νὰ τὴν κυττάξῃ. Πότε φκινότανε συλλογισμένος, καὶ πότε ἀνήσυχος. Τὸ βγῆκε ἀπὸ τὰ χέρια ἕνα εἶδος ὁμορφῆς προσωπίδας, ὅπου ξεχώριζε κάτι σὰν ἡρωϊκὸ μισαίδι. Ἐμείνε γιὰ λίγο στεναχωρημένος καὶ ἀποκαρδιωμένος, καὶ σὰ ντροπισμένος, μπροστὰ στὸ ἔργο του, μὴ τολμῶντας νὰ γυρίσῃ νὰ μὲ δῇ. Ἀξαφνὰ ὅμως, πρὶν τὸ παρτήσῃ, μὲ λίγ' ἀγγίγματα σημάδισε γύρω στὸ κεφάλι ἕνα στεφάνι δάφνης. Πόσο μοῦ ἄρεσε! Ἦθελε νὰ στεφανώσῃ στὸν πηλὸ τὸ ἀνέκροστο διαιρέ τοῦ. Τὸ τέλος τοῦ κόπου του εἶταν ἔργο περσφάνειας καὶ ἐμπιστοσύνης στὴ δυνάμει του. Τὸν ἀγάπησ' ἀπὸ κίνησιν τῆ στιγμῇ γιὰ κεῖνο τὸ στεφάνι. Ὁ δὲ σὰς τὸ δῶσω τὸ πρόπλασμα. Ἴσως, κυττάζοντάς το μὲ προσοχή, θὰ μπορέσετε ν' ἀνακαλύψετε σ' αὐτό, τὸ φλογερὸ τῆ; Σαυφῶς πρόσωπο, ἐκεῖνη ἡ ἰδανικὴ μορφή ποὺ κίνα χρόνον ἀργότερον κατάρτισε νὰ τὴ

Πάνε χρόνια καὶ χρόνια τώρα. Θυμᾶμαι κάποιον φίλο μου, φοιτητὴ τότε τῆς γιαιτρικῆς, ποὺ δουλεύοντας μὴ μέρη στὸ Ἀνατομικὸ, ἴδρωνε καὶ ξίδρωνε νὰ βγάλῃ μὲ λαβίδες καὶ μὲ ἀνατομικὰ μαχαίρια, τὸ δέρμα ἀπὸ τὸ πρόσωπο ἑνὸς νεκροῦ.

— Τί κάνεις αὐτοῦ, μωρέ; τοῦ λέγαμε οἱ ἄλλοι γελώντας.

— Κοιτάζω νὰν τοῦ βγάλω ἀτόφια τὴ μουσοῦνα! μᾶς ἀπάντησε σοβαρά.

"Ὁ, καὶ νᾶτανε δυνατό τοῦτο! Ὁ, καὶ νᾶτανε δυνατό νὰ βγάλῃ κανεὶς εὐκόλα εὐκόλα τὴ μουσοῦνα, ὅχι μόνο ἀπὸ τὰ πτώματα, μὰ καὶ ἀπὸ τοὺς ζωντανούς ἀνθρώπους!

Δὲ θὰ δίσταζα καθόλου. Θὰ σηκωνόμουν ἀπὸ τὴ θέσῃ μου, θὰ πήγαινα στὴν ἀπὸ δῶ παρέα, στοὺς φοροῦνους δηλ., θὰ τοὺς ξεκοῦμπωνα τὸ μοῦτρο καὶ θὰ πήγαινα νὰν τὸ φορέσω στὴν ἀπὸ κεῖ παρέα, στὰ εὐθυμια γεροντάκια—γιατὶ μοῦτρο νέων τοὺς ταίριαζε. Καὶ ὕστερα θὰ παῖρα ναφθαλινὴ μπόλιν καὶ θὰ πήγαινα νὰ ράντιζα τὰ γεροντόπαιδα, γιατί εἶναι κρέμα ἐπιτέλους τέττα νιάτα νὰν τὰ χαίρεται ὁ σκόρος.

(Ἀπὸ τὸ «Μέλλον»)

ΔΗΜΟΣ ΝΗΣΙΩΤΗΣ

ΔΡΑΜΑΤΙΚΗ ΠΑΡΑΓΩΓΗ*)

Ὁ κ. Παντελῆς Χόρν εἶναι δίχως ἄλλο ἡ δυνατότερη καὶ γνησιότερη δραματικὴ ἐφεύδα, ποὺ φανερώνεται στὸν τόπο μας. Τὸ πρῶτο ἔργο του γραμμένο κάτω ἀπὸ τὴν πνιχτικὴ ἐπίδραση τῆς μακαρίτισσας «Βουλιαγμένης Καμπάνας» τοῦ "Αρσενίου", φουνοτομένο ἀπ' τὸ συμβολισμὸ καὶ τὸ μυστήριον, ὥστόσο εἰδειχνε σὲ κάπια μέρη τὸ δραματικὸ συγγραφέα. Τὸ πραγματικὸ ἔδαφος τοῦ νέου δράματός του «Οἱ Πετροχάρηδες» τοῦ δίνει τώρα τὴν περίστασιν νὰ ξετυλίξῃ πλήρως τὴν δραματικὴν του δύναμιν. Ἄν καὶ ἴσως μπορεῖ νὰ φανταστῇ κανένας καὶ στὸ ρωμέικο θέατρο μὴ δραματικὴ κίνησιν πρὸ ἐσωτερικῆ καὶ μὲ λιγότερα ἐξωτερικὰ ξαντάματα καὶ ξεσπάσματα, ὥστόσο ρίχνοντας μὴ ματιὰ στὴν ὀλῃ μας δραματικὴ παραγωγὴ, δὲ μπορεῖ πάλι παρὰ νὰ μένει ἐνθουσιασμένος ἀπὸ τὸ νέο ἔργο τοῦ κ. Χόρν. «Οἱ Πετροχάρηδες» εἶναι ἕνα δράμα καὶ ὁ

*) Ἡ ἀρχὴ στὸ παρεμμένο φύλλο.

ποιητῆς του γεννημένος δραματικῶς. Ἡ τέχνη του γνωρίζει τὴν δραματικὴ ἐνότητά καὶ οἰκονομία, τὴν ἀξία τοῦ γοργοῦ καὶ ζωηροῦ ξετυλίματος τῶν περιστατικῶν, τῆς φυσικότητος καὶ ζωντανότητος τοῦ διαλόγου, ἢ δράσῃ φτάνει πολλὰς στιγμὰς σὲ δύναμιν καὶ κάθε νέε περιστατικὸ, ποὺ πλέκεται σ' αὐτὴ, ἔρχεται νὰ τὴ ζωηρέψῃ καὶ νὰ μᾶς ἀξήνει τὸ δραματικὸ ἐνδιαφέρον. Χαρίσματα σπάνια καὶ δὲ θαρρῶ νὰ λέω πολὺ, ἂν πῶ πρωτόφαντα στὴν δραματικὴν μας τέχνην. Κρίμα πὼς ὁ ποιητῆς ποὺ τάχει δὲ μπορεῖ καὶ σ' αὐτὸ τὸ δράμα του νὰ λυτρωθῇ τέλεια ἀπὸ τὰ μυστικοπαθῆ τραθήγμητά του, καθὼς καὶ ἀπὸ μὴ σχηματικὴ ἀντίληψιν τῆς ζωῆς καὶ νὰ κοιτάξῃ βαθύτερα τὸν ἄνθρωπον κάτω ἀπ' τὴν ἰδέαν, ποὺ κίνησε τὴν ἐμπνευσή του, καὶ ἔτσι νὰ φέρῃ τὴν δραματικὴ ἐφεύδα του νὰ κάμῃ πρὸς ἀδίστατον τὸ τεχνικὸ τῆς θάμα.

«Οἱ Πετροχάρηδες» θέλουν νάναι ἡ τραγωδία τῆς γενιᾶς ποὺ ξεπέφτει καὶ χάνεται κάτω ἀπὸ νέες συνθήκες τῆς ζωῆς, ἀλιότικες ἀπὸ καίνες ποὺ τὴν ἀνέβασαν μὴ φορὰ στὸ ὕψος τῆς. Ὁ ἥρωας τοῦ ἔργου Πετροχάρης, ἕνας ἀγωνιστῆς τοῦ 21, ἀφοῦ ὁ ταλαρᾶς Ἀλεξονίδης τοῦ ρούφηξε τὴν περιουσίαν του, ζεῖ μὲ τὰ προγονικὰ θυμῆματα καὶ μὲ τὸ γόητρο τῆς πολεμικῆς ἀρχοντιάς του. Τὸν καημὸ καὶ τὸ θυμὸ γιὰ τὸ ξέπεςμα τῆς γενιᾶς ἔρχεται νὰ τὸν περσέψῃ ἡ εἰδησὴ πὼς ἡ κόρη τοῦ ἀδερφοῦ του βρέθηκε ντροπισμένη ξαφνικά. Σύνωρα μαθαίνει πὼς ἐκλεψαν τὸν ταλαρᾶ Ἀλεξονίδην, μὰ δὲν προφταίνει νὰ χαρεῖ γι' αὐτό, γιατί σὲ λίγο φανερώνεται γιὰ κλέφτης ὁ ἴδιος ὁ δικός του γιός, ὁ Μάνθος. Κλέφτης ὁ γιός τοῦ Πετροχάρη! Ἡ ἀρχοντικὴ του ὀργὴ ἀνάβει καὶ θέλει νὰ τὸν παραδῶσιν στὴν ἐξουσία, ποὺ τὸν κυνηγάει. Μὰ ἡ γυναίκα του τοῦ θυμίζει πὼς ντροπιάζει περισσότερο τὸ σόι του μὲ τὸ νὰ γένει πατέρας ἑνὸς φυλακισμένου καὶ ὁ Πετροχάρης ἀποφασίζει καὶ τὸν κρύβει στὸ κατώγι, ὅπου φυλάγονται τὰ θυμητικὰ τῶν προγόνων. Κι αὐτὸ τὸ κάνει ὅχι γιὰ νὰ τὸν φεδατίσῃ, μὰ γιὰ νὰ ξεπλύνῃ μόνος μὲ τὸ αἷμα τοῦ φταίχτη τὴν ντροπὴ τῆς γενιᾶς, καθὼς ἐπιδάνεται σ' ἕναν Πετροχάρην. Τὸ δέφτερο μισὸ μέρος τοῦ δράματος ξετυλίγεται στὸν ἀγῶνα μεταξὺ πατέρα καὶ μάνθας, ποὺ θέλει νὰ γλυτώσῃ τὸ γιὸς τῆς, καὶ μεταξὺ πατέρα καὶ γιού, ὅσο ποὺ ἔρχεται καὶ ἡ ἄλλη ἀποκάλυψιν πὼς ὁ ἴδιος ὁ στερνὸς εἶναι καὶ ὁ ἀτιμαστῆς τῆς ξαδέρφης του

κητο δῶρο, ἔλεγα μὲ τὸ νοῦ μου: «Νά, τώρα θὰ πιάσω στὰ χέρια μου ἐκεῖνο τὸ δῶρο, ἐκεῖνο τὸ κομμάτι τοῦ πηλοῦ ὅπου αὐτὸς ἔριξε τὸν πρῶτο σπῆρο τοῦ ὀνεῖρου τοῦ σὰ σὲ χωράφι καρπερὸ θὰ τὸ πιάσω μὲ τὰ χέρια μου, θὰ πᾶω σιμά τοῦ γελαστό, νὰ τοῦ φέρω ἀνέγγιχτο τὸ καλῆτερο μέρος τῆς ψυχῆς του καὶ τῆς ζωῆς του καὶ δὲ θὰ μιλήσω, καὶ αὐτὸς σὲ μένα θὰ γνωρίσῃ τὸν ἄνθρωπον ποὺ τοῦ φύλαξε ὅλα τὰγαθὰ του, καὶ θὰ εἴμαστε νέοι ἀκόμα, θὰ εἴμαστε νέοι ἀκόμα!» Ἐτσι ἔλεγε ὁ νοῦς μου καὶ ἡ ἰδέα μὲ τὴν πράξιν πῆγαιναν νὰ γείνουν ἕνα, μὲ μὴν ἀπίστευτη εὐκολία. Τὰ λόγια σὰς μεταμορφώσανε τὸν κόσμον... Κ' ἔπειτα, νά, ἕνα φύσημα περσῆ, μὴ πνοή, ὁ πρὸς ἀλαφρῆς ἀνταρτικὸς, ἕνα τίποτα, καὶ ἀνακατεῖται κάθε πρῆμα, καὶ καταστρέφει κάθε ὄραμα καὶ ἡ ἀγωνία ξαναγυρίζει, καὶ οἱ φῶδες, καὶ ἡ τρεμούλα... Ὁχ, ὁ Ἀπρίλης! (Γυρίζει ἀξαφνὰ κατὰ τὸ φῶς, μ' ἕνα βαθὺ ἀναστεναγμὸ). Πῶς σὲ τραχεῖ αὐτὸς ὁ ἀέρας, ποὺ εἶναι ὡς τόσο ἔτσι καθάρως! Ὅλες οἱ ἐλπίδες καὶ ὅλες οἱ ἀπελπισίες διαβάνουν τὸν ἀνεμο μὲ τῶν λουλουδιῶν τὴ σκόνην.

(Προβάλλει στὸ παράθυρο φωνάζοντας)

— Μπεάτα! Μπεάτα!

ΛΟΡΕΝΤΖΟΣ. Στὸν κῆποι εἶναι ἡ μικρὴ;